

TDSD

Bülteni

ARALIK 2022

**COP 27
ve
Deri
Manifestosu**

URGE Projesi

**Textile
Exchange'den
“Deri” Tanımı**

BAŞKAN'DAN

Değerli Meslektaşlarım,

Pandemi, Rusya-Ukrayna savaşı, ekonomik gelişmeler ve özellikle Avrupa Birliği ülkelerinin satın alma tercihini ülkemize yönlendirmeye başlamış olması ile birlikte 2022 yılında deri ve deri ürünleri ihracatında önemli bir artış yaşandı.

2022 yılında deri ve deri ürünleri ihracatı rekor seviyelere ulaştı. Sektörel ihracatımız %18,8'lik artışla 2 milyar 57 milyon dolar olarak gerçekleşti. Tüm sektör içerisinde deri ihracatımız ise %2'lik artışla 277 milyon dolara ulaşmış oldu. Bu başarı, 2022 yılında tüm ekonomiler üzerinde olumsuz etkisi olan Rusya-Ukrayna krizine rağmen elde edildi. Eğer daha stabil bir yıl geçirilmiş olsaydı daha yüksek bir ihracat performansı sergilenebilirdi.

İhracatımızın yüzde 40'tan fazlası AB pazarına gidiyor. 2023 yılı itibarıyla geçiş süreci başlayacak olan "AB Yeşil Mutabakatı" gibi önemli bir gelişme var. Deri sektörü olarak gıda endüstrisinin yan ürünü olan bir maddeyi yani ham deriyi alıp ekonomik bir değere dönüştürüyoruz. 90'lı yıllardan bu yana da doğaya olan zararımızı minimize ederek ve minimize ettiğimiz seviyeleri daha da aşağı seviyelere çekecek tedbirler alarak büyütüyoruz. Bu çabalarımızın 2023 ve sonrasındaki gelişmelere paralel olarak olumlu sonuçlar getireceğini düşünüyoruz. Özellikle son birkaç yılda başta hayvancılık sektörü olmak üzere bağlantılı tüm sektörlerle yönelik agresif bir tutum var. Biz de deri sektörü olarak, bu agresif tutuma karşı derinin alternatif diğer tüm malzemeler karşısında daha güçlü olduğunu göstermeye çalışıyoruz. Bu çabalarımız da artarak devam edecek.

2023 yılında ICT (International Council of Tanners) Başkanlık görevini üstlenmiş olacağım. Deri sektörünün uluslararası çatısı altında hali hazırda yürüttüğümüz çalışmaları daha ileri seviyelere taşıyarak hem derinin alternatifleri arasındaki güçlü duruşunu kanıtlayacak çalışmalar yapmayı hem de Türk deri sektörünün ihracatını artıracak çabaları daha ileri seviyelere taşımayı düşünüyoruz.

2022 yılı içerisinde deride krom +6'nın 3ppm seviyesinden 1ppm seviyesine düşürülmesi, deri üretiminde önemli yeri olan bazı kimyasalların içeriğindeki Bisfenol değerinin bu kimyasalların üretimini durduracak ölçüde düşük olması ve bunun sonucunda deri üretiminin mevcut koşullarda gerçekleştirilememesi gibi risklerle karşı karşıya kaldık.

İhracat
Rekoru

Deri ve deri ürünleri sektörü ihracat rekor seviyelere ulaştı...

Krom +6 ve Bisfenol ile ilgili riskler tamamen ortadan kalkmış olmamakla birlikte en azından sektörün kendisine çözüm üretmek üzere çabalayacağı bir geçiş dönemi şimdilik sağlanmış oldu.

2021 yılında 26'ncısı düzenlenen Birleşmiş Milletler Taraflar Konferansında olduğu gibi 2022 yılında 27'ncisi düzenlenen Konferans kapsamında da küresel deri sektörü olarak bir manifesto yayınladık. Tüm dünyadan deri üreticilerini temsil eden 25 imzacı deri sektörü sivil toplum kuruluşları ile birlikte derinin diğer tüm alternatifleri arasında daha sürdürülebilir bir ürün olduğunu ifade ettik. Deriye alternatif ürün üreticilerinin oluşturduğu lobi karşısında deri sektörü olarak daha sağlam durmamız gerektiği bir dönemdeyiz.

Küresel ölçekteki çabalara katkı ve desteklerimizin yanı sıra sosyal medya hesaplarımızdan 2022 yılının tamamında derinin doğal bir malzeme olduğuna ve deri kullanımını özendirmeye yönelik paylaşımlarda bulunduk. 2023 yılı içerisinde de bu ısrarlı pozisyonumuzu koruyarak derinin alternatif diğer malzemelerden daha sürdürülebilir olduğunu vurgulamaya devam edeceğiz.

Ülkemizdeki tüm diğer sektörleri olduğu gibi deri sektörünü de etkilemesi beklenen AB Yeşil Mutabakatı süreci başladı. Yapılan çalışmalar Yeşil Mutabakat sürecinden etkilenecek ülkeler arasında Türkiye'nin üçüncü sırada olduğunu gösteriyor. Yeşil Mutabakat başlığının en önemli iki bileşeni olan Emisyon Ticaret Sistemi ve Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ile Avrupa ülkelerinde sektörel bazda oluşan emisyonlar ile Avrupa dışında oluşan emisyonlar arasında rekabet dengesinin oluşması ve Avrupa Birliği'nin karbon nötr olma hedefine hizmet etmesi bekleniyor.

URGE (Uluslararası Rekabetin Geliştirilmesi Projesi)

2015-2018 ve 2019-2022 tarihleri arasında olmak üzere başarıyla tamamladığımız URGE projelerine

bir yenisini daha eklemek üzere yola çıktık. URGE projeleri Ticaret Bakanlığı tarafından finansman desteği sağlanan önemli bir devlet desteği ve biz de bu destekten üye firmalarımızın olabildiğince fazla yararlanması amacıyla çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Bildiğiniz üzere yeşil dönüşüm, çevre performansı yüksek işletmeler son zamanlarda rekabet unsuru olarak daha çok ön plana çıkmaya başladı. Elbette rekabet unsuru olmasından ziyade sorumlu üretim, sorumlu üretici ve sorumlu tüketim kapsamında dikkate almamız gereken ve dünyamızın geleceğine olumlu ya da olumsuz etkisi olan önemli eylemler. Bu sebeple hem işletmelerimizi gelecek dönem rekabet koşullarına hazırlamak hem de sorumlulukları ile ilgili farkındalıklarını artırmak amacıyla URGE proje temamızı yeşil dönüşüm üzerine kurguladık.

Proje faaliyetleri arasında sürdürülebilir üretimin sağlanmasını teminen karbon ayakizi ölçümü, izlenebilirlik, verimlilik artışının sağlanması, biyobozunabilir ürün üretimi, kimyasalların yönetimi gibi konular ön plana çıkıyor olacak. Önceki dönemlerde olduğu gibi konusunda uzman yurtdışı iş birlikleri ile URGE projesine katılacak işletmelerimize bir yol haritası ve bu yol haritasına bağlı eylem planı sağlamayı istiyoruz.

URGE

Yeşil dönüşüm ana teması ile yeni bir URGE projesi hayata geçirilecek.

The Escomar Electric
Eco-Friendly way

ESCOMAR
ITALIA
machines for tannery

The first electric wet blue **sammying machine PCRe7**

ESCOMAR ITALIA SRL | Via Prima Strada, Z.I. - 36071 Arzignano (VI) - ITALIA
www.escomar.it

DERİ MANİFESTOSU YAYINLANDI.

COP 27 – Birleşmiş Milletler Taraflar Konferansında küresel ölçekte

imzacı 25 diğer sektörel sivil toplum kuruluşu ile birlikte hazırlanan manifestoya biz de destek verdik.

Manifesto özetle derinin;

et endüstrisinin bir yan ürünü olduğuna,

doğal bir malzeme olduğuna,

sektörümüz tarafından alınıp ekonomik bir değere dönüştürülmemesi halinde atık olarak ciddi çevre sorunlarına yol açacağına,

uzun ömürlü olması dolayısıyla fosil yakıt tabanlı alternatif ürünlere kıyasla daha sürdürülebilir olduğuna,

değinerak tüketicilerin sorumlu tüketim kapsamında deri kullanımına daha fazla yer vermeleri gerektiğine değiniyor.

Manifestonun tamamına <http://www.tdsd.org.tr/tr/cop-27-deri-manifestosu?n=2035> linkinden ulaşabilirsiniz.

COP 27

Uluslararası 25 sektörel sivil toplum kuruluşu ile birlikte Deri Manifestosu yayınlandı.

Deri Mühendisliği Kariyer Günü

Sektör temsilcileri Deri Mühendisliği Bölümünü ziyaret etti.

Başkanımız Sayın B. Burak Uyguner, İDMİB Başkanı Sayın Güven Karaca ve İDMİB Yönetim Kurulu Üyeleri 3 Kasım 2022 tarihinde Deri Mühendisliği Bölümü öğrencileri ve öğretim üyeleri ile biraraya geldi.

Başkanımız Sayın B. Burak Uyguner ve İDMİB Başkanı Sayın Güven Karaca sektördeki gelişmeler hakkında öğrencilerle bilgi paylaştı. Deri Mühendisliği eğitiminin sektörün geleceği açısından önemi ve öğrencilerimizin bu açıdan çok kıymetli olduğu belirtildi.

Öğrencilerin de sektöre ilişkin sorularını yanıtlayan Başkanlarımız özellikle sürdürülebilir deri üretiminin gün geçtikçe önem kazandığını ve öğrencilerin kendilerini bu alana yönelik yetiştirmelerinin önemli olduğu paylaşıldı.

2019 yılında başlayan Deri Mühendisliği öğrencilerine burs projesinin devam ettiği ancak 2023 yılı itibarıyla burs projesinin Ticaret Bakanlığınca sonlandırılmak istendiğine değinen İDMİB Başkanı Sayın Güven Karaca, projenin sonlanmaması için gerekli çabayı sarfettiklerine ama sonlanması halinde de öğrencileri desteklemeye devam edeceklerini belirtti.

TDSD Başkanı Sayın B. Burak Uyguner de deri mühendisliği bölümü mezunlarının iş garantisinin devam ettiğini ve mezun olan tüm öğrencilerin Türkiye Deri Sanayicileri Derneği ile mutlaka irtibatta olmalarını istedi.

Textile Exchange “deri” terimine açıklama getirdi.

İklim değişikliği ile mücadele kapsamında markaları, üreticileri, perakendecileri destekleyen Textile Exchange

“deri” terimini korumak üzere hangi ürünleri “deri” olarak tanımlanması gerektiğine dair bir açıklama yayınladı. Kuruluş bu adımla birlikte bazı ülkelerde koruma altına alınan “deri/kürk” terimine ilişkin yasal düzenlemeler ile de paralellik sağlamış oldu.

Textile Exchange tarafından yayınlanan “deri” tanımına ile birlikte deri, AB direktifi 94/11/EC, ISO 15115 ve EN 15987:2015 ile uyumlu olarak aşağıdaki kriterlere göre tanımlandı.

- Orijinal lifli yapısı az ya da çok bozulmamış ve çürümemesi için tabaklanmış bir post veya deri,
- Üzerinde kıl ve yün olsun veya olmasın,
- Tabaklamadan önce veya sonra yarılmış postlar veya deri,
- 0,15 mm'den daha kalın olmayan herhangi bir yüzey kaplaması veya yüzey tabakası olması,

"Geri dönüştürülmüş deri" terimi, yalnızca geri dönüşüm işlemi sırasında lif yapısı bozulmamışsa kullanılmalıdır. Lifli parçacıklar, küçük parçalar veya tozlar halinde parçalanmış ve kimyasal bağlayıcı maddelerle birleştirilmiş veya birleştirilmemiş ve minimum miktarda katkı maddesi içeren tabakalar haline getirilmiş, kuru deri liflerinin ağırlıkça %50'si "geri dönüştürülmüş deri lifi" olarak anılmalıdır.

Yukarıdaki tanıma uymayan malzemeler, terimin geçmişteki herhangi bir tanımına veya yaygın kullanımına bakılmaksızın, Textile Exchange tarafından deri olarak tanımlanmayacaktır.

Şu anda, deriye alternatif malzeme olarak satılan çeşitli malzemelerin sınıflandırılması ve adlandırılmasına ilişkin yasal çerçevede bir boşluk bulunmaktadır. Bu, fosil bazlı sentetik bir materyalin yenilikçi bir bitki bazlı materyalle aynı şekilde anılabileceği durumlarda yanıltıcı etiketlemeye yol açarak tüketicinin ikisini ayırt etmesini zorlaştırır.

Politika yapıcıları bu açığı kapatmaya teşvik ediyoruz. Şimdilik, tamamen veya kısmen bitki bazlı bu çeşitli insan yapımı malzemeler, bu malzemelerin adlandırılması ve kategorizasyonu hakkında daha fazla yasal rehberlik sağlanana kadar raporlarımızın ve programlarımızın "Yapay lifsiz malzemeler" kategorisinde gruplandırılacaktır.

Tacikistan'ın Khatlon Bölgesinden

Türkiye Deri Sanayicileri Derneği'ne ziyaret...

14 Eylül 2022 tarihinde Tacikistan'ın Khatlon bölgesi Başkanı ve beraberindeki heyet Türkiye Deri Sanayicileri Derneğini ziyaret etti.

TDSD Başkan Yardımcısı Sayın Muhittin Savranoğlu ev sahipliğinde gerçekleşen toplantıda Tacikistan'dan gelen heyet tarafından yatırım ve iş ortamı hakkında bilgiler paylaşıldı. Türk deri sektörü hakkında sunum yapan TDSD Genel Sekreteri Sayın Dr. Onur Görgün daha sonra heyetle birlikte işletme ziyareti gerçekleştirdi.

2023 YILI ULUSLARARASI FUARLAR

17 – 18 OCAK	PREMIERE VISION NEW YORK
24 – 27 OCAK	LEATHER AND SHOES KIEV
1 – 2 ŞUBAT	LINEAPELLE NEWYORK
1 – 3 ŞUBAT	IILF (India International Leather Fair)
1 – 4 ŞUBAT	AYMOD
7 - 9 ŞUBAT	PREMIERE VISION PARİS
19 – 22 ŞUBAT	MİPEL
21 – 23 ŞUBAT	LINEAPELLE MILANO
20 – 23 ŞUBAT	MOSSHOES MOSCOW
19 – 2022 ŞUBAT	MICAM MILANO
13 – 15 MART	APLF DUBAI
13 – 15 MART	FASHION ACCESS DUBAI
3 – 6 MAYIS	AYSAF
29 – 31 MAYIS	SHOES LEATHER GUANGZHOU
6 – 8 HAZİRAN	LESHOW MOSCOW
4 – 6 TEMMUZ	PREMIERE VISION PARİS
12 – 14 TEMMUZ	SHOES LEATHER VIETNAM
17 – 18 TEMMUZ	PREMIERE VISION NEW YORK
29 – 31 AĞUSTOS	ALL CHINA LEATHER EXHIBITION
13 – 15 KASIM	SHOES LEATHER HANOI

Sektörel İhracat

İDMİB

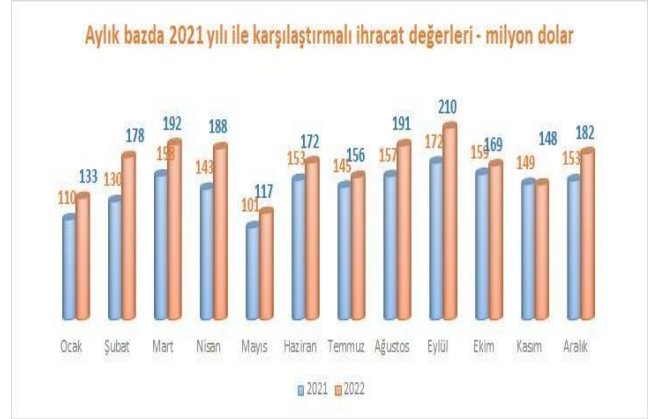
İstanbul Deri ve Deri Mamulleri İhracatçıları Birliği tarafından yayınlanan aylık rapora göre...

2022 yılı Ocak-Aralık döneminde ise, Türkiye'nin genel ihracatı %12,9 oranında artarak 254,2 milyar dolar değerinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Türkiye deri ve deri ürünleri ihracatında ise %21,2 oranında artış yaşanmış ve 2 milyar 57 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Deri ve deri ürünleri sektörümüzün toplam ihracattan aldığı pay ise %0,8 olarak kaydedilmiştir.

Yarı işlenmiş/bitmiş deri ürün grubumuzda 2022 yılı Ocak-Aralık döneminde en çok ihracat İtalya ve Hindistan'a yapılmıştır.

Bu dönemde en büyük ihracat pazarımız konumunda olan İtalya'ya ihracatımızda, 2021 yılı aynı dönemine kıyasla %54,9 oranında artış yaşanmış ve 40 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir.

Bu dönemde en büyük ikinci ihracat pazarımız %3,9 oranında azalışla yaklaşık 29,9 milyon dolar ihracat gerçekleştirilen Hindistan olmuştur. Hindistan'ın bu ürün grubu toplam ihracatı içerisindeki payı %13,8 olarak kaydedilmiştir.

İtalya'nın bu ürün grubumuzun toplam ihracatı içerisindeki payı %18,4 olarak hesaplanmaktadır.

2022 yılı Ocak-Aralık döneminde ilk on ülke arasında sırasıyla %0,6 ile Portekiz, %11,6 ile Dominik, %10,7 ihracat artışı yaşanan ülkeler olurken %13,1 ile Almanya, %12,3 ile Güney Kore, %5,6 ile İspanya, %60,3 ile Çin, %4,8 ile Fransa ihracat azalışı yaşanan ülke olmuştur.

Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracatında İlk 10 Ülke

Birim: 1.000 ABD \$	2021 Aralık	2022 Aralık	Değişim %	2021 Ocak - Aralık	2022 Ocak - Aralık	Değişim %	Pay %
1 ALMANYA	13.613	12.186	-10,5%	133.786	164.233	22,8%	8,0
2 İTALYA	9.888	8.557	-13,5%	98.094	145.282	48,1%	7,1
3 UKRAYNA	2.443	31.727	1198,5%	20.814	87.966	322,6%	4,3
4 ABD	8.461	4.343	-48,7%	67.011	83.221	24,2%	4,0
5 BİRLEŞİK KRALLIK	7.666	5.012	-34,6%	72.307	80.187	10,9%	3,9
6 İSPANYA	10.256	6.769	-34,0%	87.382	79.444	-9,1%	3,9
7 IRAK	5.224	6.406	22,6%	83.427	78.469	-5,9%	3,8
8 FRANSA	5.420	5.788	6,8%	62.804	70.648	12,5%	3,4
9 ROMANYA	3.189	3.282	2,9%	51.497	63.440	23,2%	3,1
10 HOLLANDA	4.829	4.802	-0,6%	47.350	62.361	31,7%	3,0
İLK 10 ÜLKE TOPLAMI	70.989	88.872	25,2%	724.471	915.251	26,3%	44,5
DİĞER ÜLKELER VE S.BÖLGELER	87.229	93.558	7,3%	1.007.033	1.142.506	13,5%	55,5
AB (27) TOPLAMI	62.481	56.477	-9,6%	648.275	807.263	24,5%	39,2
DERİ VE DERİ ÜRÜNLERİ İHRACATI	158.218	182.430	15,3%	1.731.504	2.057.757	18,8%	100,0

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıt Rakamları / Ocak 2022

Deri ve deri ürünleri ihracatımızda 2022 yılı Ocak-Aralık döneminde en önemli ihracat pazarımız, %22,8 artış oranı ile Almanya olmuştur. Bu dönemde Almanya'ya yapılan ihracatımız 164,2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Almanya'nın Türkiye'nin deri ve deri ürünleri ihracatından aldığı pay %8 olarak hesaplanmaktadır.

2022 yılının Ocak-Aralık döneminde yine %7,1 pay ile ikinci en önemli ihracat pazarımız İtalya olmuştur. İtalya'ya ülkemizden, geçen yılın aynı dönemine kıyasla %48,1 artış oranı ile 145,2 milyon dolarlık deri ve deri ürünleri ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Ukrayna'ya 2022 yılı Ocak-Aralık döneminde 88 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiş ve bu değer ile Ukrayna 3. sırada yer almıştır. Bu ülkeye yönelik ihracatımız 2021 yılı Ocak- Aralık dönemine kıyasla %322,6 oranında artmış ve Ukrayna'nın deri ve deri ürünleri ihracatımızdan aldığı pay %4,3 olarak hesaplanmıştır.

2022 yılı Ocak- Aralık döneminde Türkiye'den en çok deri ve deri ürünleri ihracatı yapılan ilk 10 ülke arasında ABD'ye %24,2, Birleşik Krallık'a %10,9, Fransa'ya %12,5, Romanya'ya %23,2, Hollanda'ya 31,7 oranında ihracat artışı kaydedilirken İspanya'ya %9,1, Irak'a %5,9 oranlarında ihracat azalışı kaydedilmiştir.

İşlenmiş kürk ürün grubu toplamında, 2022 yılının Ocak-Aralık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre %2,8 oranında azalış yaşanmış, ihracatımız 51,2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Bu ürün grubunda ülkemizin en büyük ihracat pazarı Güney Kore Cumhuriyeti'ne olmuştur. Güney Kore Cumhuriyeti'ne 2022 yılı Ocak-Aralık döneminde işlenmiş kürk grubunda ihracat 13,1 Milyon dolar olarak gerçekleşmiş ve bu değer ile %25,7 pay almıştır.

Anılan dönem itibariyle Türkiye tarafından en fazla işlenmiş kürk ihracatı yapılan ilk on ülke içerisinde, %21,6 ile İtalya, %20,7 ile Hindistan, %33,2 ile ABD, %25,6 ile Kuzey Makedonya, %16,1 ile Fransa ihracat artışı yaşanan ülkeler olurken %25,8 ile Almanya, %6,8 ile Portekiz, %34,6 ile Birleşik Krallık, %9,4 ile Pakistan düşüş yaşanan ülkeler olmuştur.

TÜRKİYE DERİ VE DERİ ÜRÜNLERİ İHRACATI

2022 OCAK-ARALIK

Birim: 1.000 \$		2021 ARALIK	2022 ARALIK	DEĞİŞİM %	2021 OCAK -ARALIK	PAY %	2022 OCAK - ARALIK	PAY %	DEĞİŞİM %
1	ALMANYA	13.613	12.186	-10,5	133.786	7,7	164.233	8,0	22,8
2	İTALYA	9.888	8.557	-13,5	98.094	5,7	145.282	7,1	48,1
3	UKRAYNA	2.443	31.727	1.198,5	20.814	1,2	87.966	4,3	322,6
4	BİRLEŞİK DEVLETLER	8.461	4.343	-48,7	67.011	3,9	83.221	4,0	24,2
5	BİRLEŞİK KRALLIK	7.666	5.012	-34,6	72.307	4,2	80.187	3,9	10,9
6	İSPANYA	10.256	6.769	-34,0	87.382	5,0	79.444	3,9	-9,1
7	IRAK	5.224	6.406	22,6	83.427	4,8	78.469	3,8	-5,9
8	FRANSA	5.420	5.788	6,8	62.804	3,6	70.648	3,4	12,5
9	ROMANYA	3.189	3.282	2,9	51.497	3,0	63.440	3,1	23,2
10	HOLLANDA	4.829	4.802	-0,6	47.350	2,7	62.361	3,0	31,7
İLK 10 ÜLKE TOPLAMI		70.989	88.872	25,2	724.471	41,8	915.251	44,5	26,3
11	POLONYA	3.138	3.276	4,4	30.096	1,7	53.052	2,6	76,3
12	İSRAİL	3.245	2.313	-28,7	45.234	2,6	50.758	2,5	12,2
13	TACİKİSTAN	539	1.397	159,4	9.862	0,6	41.280	2,0	318,6
14	LİBYA	2.539	2.170	-14,5	32.285	1,9	41.183	2,0	27,6
15	BULGARİSTAN	2.777	3.238	16,6	32.272	1,9	33.626	1,6	4,2
16	HINDİSTAN	5.343	2.314	-56,7	33.378	1,9	32.773	1,6	-1,8
17	KAZAKİSTAN	2.038	2.374	16,5	44.433	2,6	31.043	1,5	-30,1
18	GÜNEY KORE CUMHURİYETİ	2.368	1.424	-39,9	33.386	1,9	30.353	1,5	-9,1
19	SİRBİSTAN	1.277	1.874	46,8	20.087	1,2	27.323	1,3	36,0
20	BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	1.915	2.043	6,7	17.038	1,0	25.556	1,2	50,0
İLK 20 ÜLKE TOPLAMI		96.167	111.297	15,7	1.022.543	59,1	1.282.197	62,3	25,4
21	YUNANİSTAN	1.430	1.088	-23,9	14.270	0,8	23.432	1,1	64,2
22	PORTEKİZ	1.172	1.525	30,1	19.391	1,1	20.969	1,0	8,1
23	FAS	1.368	1.357	-0,8	20.896	1,2	19.812	1,0	-5,2
24	AZERBAYCAN-NAHÇIVAN	798	882	10,6	15.217	0,9	19.712	1,0	29,5
25	SUDAN	867	2.695	211,0	15.467	0,9	17.700	0,9	14,4
26	ÜRDÜN	1.248	568	-54,5	10.158	0,6	17.067	0,8	68,0
27	YEMEN	802	2.359	194,1	12.277	0,7	16.916	0,8	37,8
28	AVUSTRALYA	1.541	2.447	58,8	19.090	1,1	16.909	0,8	-11,4
29	ARNAVUTLUK	1.425	1.263	-11,3	18.833	1,1	16.735	0,8	-11,1
30	GÜRCİSTAN	934	1.103	18,1	10.617	0,6	15.881	0,8	49,6
31	BEYAZ RUSYA	355	838	135,9	16.042	0,9	15.005	0,7	-6,5
32	CEZAYİR	882	1.307	48,2	15.352	0,9	13.955	0,7	-9,1
33	NİJERYA	2.252	1.032	-54,2	20.044	1,2	12.896	0,6	-35,7
34	İSVİÇRE	991	1.013	2,2	9.660	0,6	12.307	0,6	27,4
35	ÇİN HALK CUMHURİYETİ	2.048	1.331	-35,0	28.055	1,6	12.286	0,6	-56,2
36	BOSNA-HERSEK	808	855	5,8	9.508	0,5	12.192	0,6	28,2
37	MOLDAVYA	416	824	98,1	8.687	0,5	12.114	0,6	39,5
38	SUUDİ ARABİSTAN	252	1.898	653,4	1.723	0,1	11.050	0,5	541,5
39	SLOVAKYA	331	498	50,3	6.053	0,3	10.876	0,5	79,7
40	ÖZBEKİSTAN	999	1.031	3,2	8.953	0,5	10.791	0,5	20,5
41	ÇEKYA	621	725	16,7	6.719	0,4	10.779	0,5	60,4
42	İSVEÇ	1.532	976	-36,3	10.571	0,6	10.747	0,5	1,7
43	MISIR	1.338	718	-46,4	11.338	0,7	10.160	0,5	-10,4
44	AVUSTURYA	384	444	15,7	6.490	0,4	9.772	0,5	50,6
45	KUZEY MAKEDONYA	760	794	4,5	9.332	0,5	9.733	0,5	4,3
46	KANADA	1.080	1.247	15,4	5.503	0,3	9.729	0,5	76,8
47	KKTC	471	790	67,7	7.285	0,4	9.608	0,5	31,9
48	BELÇİKA	552	1.017	84,2	8.079	0,5	9.571	0,5	18,5
49	KIRGIZİSTAN	474	849	79,1	7.572	0,4	9.512	0,5	25,6
50	LİTVANYA	1.015	380	-62,6	7.538	0,4	9.113	0,4	20,9
İLK 50 ÜLKE TOPLAMI		125.312	145.149	15,8	1.383.260	79,9	1.689.528	82,1	22,1
DİĞER ÜLKELER VE S.BÖLGELER		32.906	37.282	13,3	348.245	20,1	368.229	17,9	5,7
AB (27) TOPLAMI		62.481	56.477	-9,6	648.275	37,4	807.263	39,2	24,5
TOPLAM DERİ İHRACATI		158.218	182.430	15,3	1.731.504	100,0	2.057.757	100,0	18,8